Kring voor Heemkunde Berchem vzw

België-Belgique
P.B.
Berchem 1
8/4384

Driemaandelijks tijdschrift Heemtenberg:
Winter 2011-2012 | jaargang 20 - nummer 109
(januari-februari-maart 2012)

Heemtenberg nr. 109

© 02/2012 - Drukwerkvoorbereiding en lay-out door Paul Gysen

Verantwoordelijke uitgever: Walter Gysen
Auwersstraat 34 - 2600 Berchem
Afgiftekantoor: Berchem 1 - P. 206435

Heemtenberg

Driemaandelijks tijdschrift van de
KRING VOOR HEEMKUNDE BERCHEM vzw

RAAD VAN BESTUUR

Erevoorzitter	René Goossens
Voorzitter	Walter Gysen
Ondervoorzitter	Kris Reymer
Penningmeester	Frans Bertels
Secretaris a.i.	Paul Gysen

Raadsleden: Hugo Belmans, Paul Gysen, René Lamagie, Nicole Peeters, Chris Van der Snickt.

Redactie Heemtenberg: Walter Gysen, Chris Van der Snickt, Paul Gysen
Tel. 03 230 17 51 | Fax 03 292 51 38
e-mail: heemtenberg@heemkundeberchem.be

Lay-out: Paul Gysen | dtp@heemkundeberchem.be

Secretariaat: Auwersstraat 34, 2600 Berchem
e-mail: info@heemkundeberchem.be
internet: www.heemkundeberchem.be

LIDGELDEN of STEUN AAN ONZE KRING
Familiaal lidmaatschap: 10 Euro per jaar
Steunend lid: 15 Euro
Erelid: 30 Euro
Bankrekening: IBAN BE53 0680 7122 0053
op naam van Kring voor Heemkunde Berchem

Zoldermuseum "Schaliënhoeve"

open elke tweede en vierde zondag van de maand van 14.00 tot 17.00 uur

Bezoek groepen mogelijk - aanvraag op het nummer 03 230 82 90

Noot van de redactie:
Elke auteur blijft verantwoordelijk voor zijn eigen tekst.

Heemtenberg

uitgave van de
KRING VOOR HEEMKUNDE BERCHEM vzw
opgericht in mei 1962

januari-februari-maart 2012 **Jg. 20 - nr. 109**

Inhoudstafel

Contactgegevens pag. 2
Inhoudstafel pag. 3
Heem-Kring-Leven
- Woordje van de voorzitter pag. 4
- Lidgelden pag. 5
- Heemkundedagen pag. 5
- Babbelhoekje pag. 6
- Algemene ledenvergadering pag. 6
- Museumnieuws pag. 7

Ons Heem
- Gedenkplaat oorlogsslachtoffers WO I pag. 8
- Berchem Sport 1958 – 1960: De langzame teruggang (deel 1) pag. 10
- Rolluiken en raamblinden - Rechtzetting pag. 14
- Rolluiken en raamblinden - Uit ons archief pag. 15
- Mijn jeugd in Berchem pag. 29

Kerk en Parochie
- Een kruisbeeld met een geschiedenis in Vlimmeren, Wechelderzande en Berchem pag. 18
- De Berchemse parochies en kerken: Sint-Willibrordus pag. 22
- De herstellingen aan de pastorij van Berchem 18de eeuw pag. 25

Vroeger en nu
- De Molenweg - Koninklijkelaan pag. 13

Woordje van de voorzitter

We zijn reeds bijna twee maanden ver in 2012. Toch willen we al onze leden nog een voorspoedig en gezond 2012 wensen.

Een nieuw jaar vraagt ook hernieuwing van de lidgelden. Vermits we om technische redenen ons ledenblad moesten beperken tot vier nummers per jaar i.p.v. zes, meenden we ook noodgedwongen ons lidgeld niet te moeten verhogen. Uiteraard bent u niet gehouden aan het minimum lidgeld van 10 € en mag u, indien u de mogelijkheden heeft om wat meer te storten, dat ook doen. Alle inkomsten worden met dank aanvaard.

2012 zal voor onze kring een belangrijk jaar worden. Vooreerst moet onze raad van bestuur aangevuld worden om wettelijk in orde te zijn met de wetgeving op de vzw's. Anderzijds zullen we enkele nieuwe voorstellen, (her)nieuwde initiatieven en onder andere verdere digitalisering implementeren om heemkunde in deze moderne tijd te doen herleven.
Op 19 januari 2012 zijn we zo gestart met een eerste "babbelhoekje".
In de maand juni zal ons museum extra zondagen open zijn voor de "Heemkundezondagen", dit onder de titel *"Wooncultuur - Een verhaal van ontwikkeling en verandering."* Dit jaar zullen er ook meer thematentoonstellingen in ons museum gehouden worden.

Ondertussen wordt er hard gewerkt aan ons archief en zoeken we nog naar oplossingen voor verdere digitalisering van zowel onze archieven als onze voorwerpen in ons museum.

Tot slot willen we u nog meegeven dat de algemene ledenvergadering plaats heeft op zaterdag 28 april 2012 in huize Berchem - hoek Grote Steenweg/Driekoningenstraat. In de volgende "Heemtenberg" vind je hiervoor een inschrijvingsformulier.

Walter Gysen - Voorzitter ❑

Heem-Kring-Leven

Lidgelden

Nadat we om technische reden vorig jaar aan onze leden geen jaarlijkse bijdrage gevraagd hebben, zorgen de steeds hoger wordende kosten door de economische crisis ervoor dat de lidgelden opnieuw moeten gevraagd worden.

Het lidgeld blijft nog steeds ongewijzigd :	Familiaal lidgeld	10 Euro
	Steunend lid	15 Euro
	Erelid	30 Euro

Teneinde kosten te besparen sturen wij vanaf 2012 alleen nog lidkaarten naar de leden die dit nadrukkelijk wensen. Gelieve daarom bij uw betalingsmededeling te vermelden "lidkaart ja of nee".
De betaling kunt u regelen via overschrijving of via thuisbankieren met uw pc op het rekeningnummer **IBAN BE53 0680 7122 0053** van de Kring voor Heemkunde Berchem vzw.
Indien u dit wenst, kunt u een overschrijvingsformulier aanvragen bij Luc Van den Bempt op het telefoonnummer 03 457 48 40 of via info@heemkundeberchem.be.

Wij danken u bij voorbaat voor uw zeer gewaardeerde steun.

Heemkundedagen

In de maand juni zal ons museum drie zondagen na mekaar open zijn voor de "**Heemkundedagen**", die gehouden worden respectievelijk op **zondag 3, 10 en 17 juni 2012**. Dit onder de titel *"Wooncultuur - Een verhaal van ontwikkeling en verandering."* Deze titel omvat verschillende onderwerpen zoals: hoe onze voorouders werkten en de evolutie die ondertussen onze moderne tijd meebrengt. We denken hier bv. aan het wassen van linnen: vroeger met afkoken, wassen in een tobbe - eerst een houten, later een zinken, met wasplank of wasbord - en nu met de eigen wasmachine, droogkast en een stoomstrijkijzer. Zo kan de evolutie van verschillende onderwerpen in ons museum getoond worden.

Babbelhoekje

Op 19 januari 2012 zijn we zo gestart met een eerste “babbelhoekje”. waar we toch een zestal leden buiten de drie aanwezige bestuursleden mochten verwelkomen. Het één en ander moet nog wel in goede banen geleid worden maar elk begin is moeilijk. Na wat aanpassingen hier en daar wordt dit een nieuw gelukt initiatief waar we verhalen uit het verleden kunnen oprakelen. De ene herinnering uit onze jeugd brengt de andere mee en voor je het weet beschikken we over een heemkundig verhaal uit onze jeugd, goed voor publicatie in ons ledenblad.

Een sfeerbeeld van ons eerste “Babbelhoekje” op 19 januari 2012.

Algemene Ledenvergadering

zaterdag 28 april 2012

in Huize Berchem

(hoek Grote Steenweg/Driekoningenstraat)

Zoldermuseum “Schaliënhoeve”

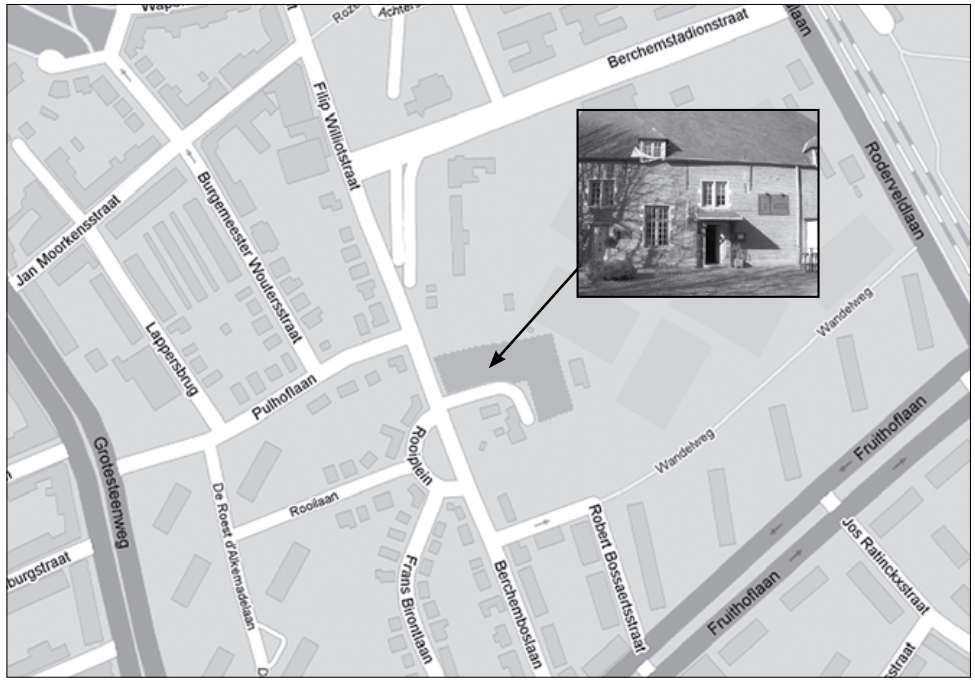
Kring voor Heemkunde Berchem vzw
Rooiplein 6, 2600 Berchem

Het museum is geopend op de 2de en 4de zondag van de maand.
Gratis inkom.

EIGEN HEEMKUNDIGE VERZAMELING
Met honderden oude foto’s van Berchem
Zondag 11 en 25 maart 2012

Telkens van 14 tot 17 uur (Ingang Park-West)

Voor groepsbezoeken en informatie kunt u steeds
terecht op het nummer 03 230 82 90 of
per e-mail: kris.reymer@telenet.be

Gedenkplaat oorlogsslachtoffers WO I

door John Truyts

Deze gedenkplaat hing oorspronkelijk in het voormalige gemeentehuis van Berchem. Wegens de verbreding van de Grote Steenweg moest het Gemeentehuis worden afgebroken. De gedenkplaat werd toen van een zekere spoorloze verdwijning gered door het bestuur van onze Kring voor Heemkunde. Jarenlang bleef ze opgehangen in de gang van het herenhuis in de St.-Lambertusstraat, dat toen dienst deed als Heemmuseum van onze Kring, tot er een eventuele oplossing zou komen voor een nieuwe bestemming.

Deze rustperiode, we erkennen het deemoedig, had nefaste gevolgen voor de bronzenplaat, wegens de vochtige buitenmuur van dit pand, was de tekst onduidelijk en de namen quasi onleesbaar geworden. Voor het herstel was het moeilijk om de juiste kunstenaar te vinden voor de restauratie.

Voor het betalen van de factuur, de nodige centen vinden, was nog moeilijker. Maar het Districthoofd, Peter Raats, was "the right man on the right place". Hij zocht en vond 'n oplossing en presteerde aldus het bijna onmogelijke: alles werd weer duidelijk leesbaar, een nieuwe metalen kader hangt er rond (over betalen horen we niets meer) en daarbij wist hij ook de juiste, zelfs de ideale plaats te vinden.

In de trapzaal van het Districthuis hing al een kanjer van een schilderij, ter hoogte van de eerste verdieping, waarop het sneuvelen van Frederik de Merode uitgebeeld is, tijdens de Belgische Vrijheidstrijd van 1830 te Berchem. Er vlak boven op de tweede verdieping was nog juist plaats genoeg voor de herstelde gedenkplaat.

De herstelde gedenkplaat voor de slachtoffers van WO I.
Foto: Paul Gysen

Een stevige delegatie van oud Militairen in groot ornaat hielden de erewacht. "Een gemeenschap die zijn helden blijft eren en erkennen hoeft de toekomst niet te vrezen", zo eindigde Peter Raats zijn toespraak na de onthulling.

Dat er slechts een handvol Berchemnaars het gebeuren bijwoonden wil ik aannemen, wegens het moeilijke uur. Van onze eigen Kring waren slechts twee personen aanwezig, dit door de laattijdige uitnodiging.

Maar geen nood: het feit dat de gedenkplaat nu terug in ere hersteld is, en op een toegangkelijke plaats kan bewonderd worden was in eerste instantie te danken aan het alert optreden van onze toenmalige bestuursleden. Mijn proficiat daarvoor: "Eind goed - al goed." ❑

Berchem Sport 1957 – 1960: De langzame teruggang (deel 1)

door Jos Vandermaelen

Typeploeg 1957-1958:
keeper: Leysen Louis
backs en stopper: De Mondt Maurice / Vets Marcel / Goris Leo
halfbacks: Cools Gilbert / Busschots Roger
binnenspelers: Schellens Frans / Wolfs Marc
buitenspelers en midvoor: Wattelé Jos / Dries Marcel / Everaert Lomme (Vercammen John).

Vanaf dit seizoen moest Berchem het stellen zonder de naar Eeklo getransfereerde René Potters en Jos Mersie. Voor de eerste had men met Roger Busschots een uitstekende vervanger en in Jos' plaats was als spelverdeler Rik Lippevelt van Racing Borgerhout aangekocht. Bij de openingsmatch thuis tegen Waterschei op 1 september vormde hij als binnenspeler de rechtervleugel met die andere ex-Borgerhoutenaar Charles Dams. Nadat dankzij Louis Leysen een moeizame draw was afgedwongen, werd dit duo de volgende wedstrijd niet meer opgesteld en verscheen Jos Wattelé voor het eerst in de ploeg.
Toen de derde speeldag van het primitieve CS Verviers met 0-2 verloren werd, greep de selectieverantwoordelijke voor de match tegen Anderlecht op 22 september terug naar de ouderen: Maurice De Mondt, stopper Broer Van de Ven en halfback links Oscar De Groote kwamen weer in de ploeg; ook Leo Verfaillie als kersverse midvoor was er voor de eerste keer bij.
Al deze wijzigingen brachten geen aarde aan de dijk, want geel-zwart keerde met een 5-1-nederlaag van het Astridpark terug. Na vier wedstrijden had Berchem slechts twee punten behaald en al twintig spelers of bijna twee elftallen opgesteld. Daarom vroeg een krant zich af of men misschien reeds het heengaan van de twee anciens betreurde.
Na een eerste overwinning op de zesde speeldag werd de week daarna op 13 oktober met 0-1 van Lierse verloren en zakte Berchem naar de 13e plaats met één punt voorsprong op de voorlaatste. Na deze match werd Charles Dams naar de reserves verwezen en was zo na Ward Van Damme

vorig seizoen het tweede element in de veelbelovende voorlijn van twee jaar terug dat definitief uit de eerste ploeg verdween.
Dankzij twee zeges, waarvan één thuis tegen rode lantaarn Tilleur, klom Berchem naar de elfde plaats. Ondertussen was Louis Leysen international geworden, maar veel meeval kende hij er niet mee, want bij zijn tweede selectie op 17 november liep hij een hersenschudding op en moest de volgende drie competitiewedstrijden verstek laten gaan. Op die manier kreeg Roger Schilders de kans om zijn laatste matches in de fanionploeg te spelen.
Op 24 november bij Gantoise met Broer Van de Ven als teruggetrokken midvoor achter een viermansvoorhoede leed Berchem een 3-0-nederlaag na een wedstrijd waarin geel-zwart alleen zijn moed tegen de Gentenaars stellen kon; Broer had zich zijn afscheidsmatch waarschijnlijk anders voorgesteld.
De week daarna werd hij voor de derby tegen Antwerp vervangen door Marcel Dries, in de bloemetjes gezet voor zijn tienjarig optreden in het fanionelftal. Deels door de verzwakte verdediging verloor Berchem met 1-3 en werd dit experiment voorlopig niet meer herhaald "Berchem moet beslist naar andere noodmiddelen uitzien om het degradatiegevaar te weren" (Volksgazet 2/12/57). De doelpuntenverhouding van de laatste drie matches was 1 goal voor en 12 tegen, want daarvoor had geel-zwart op Beerschot ook al een 6-0-nederlaag opgelopen. Paars-wit had zich samen met kampioen Antwerp naar de top van de rangschikking opgewerkt, zodat Berchem op Antwerps vlak helemaal uit de belangstelling verdween.
Op 15 december moest Berchem op bezoek bij Racing Mechelen, een andere degradatiekandidaat. Het had een vierde overwinning voor geel-zwart kunnen worden, maar in de tweede helft miste Frans Schellens een penalty toen de stand 1-1 was.
Berchem bleef de volgende twee maanden tussen de twaalfde en 15e plaats schommelen. Voor de match tegen Lierse op 16 februari 1958 werd Marcel Dries weer teruggetrokken midvoor en ditmaal werd deze opstelling, met Leo Goris als degelijk vervanger in de achterhoede, een meevaller. Tegen de lusteloze Lierenaars werd met 0-1 gewonnen en de marge met de voorlaatste op drie punten gebracht. Op 9 maart zorgde Berchem voor een verrassing door hekkensluiter Tilleur met 0-3 te verslaan en daarenboven de kloof met de 15e Daring op vijf punten te brengen.

Op 13 april speelde Louis Leysen in het Antwerp-stadion tegen Nederland zijn vierde en laatste interland: de heterogene Belgische verdediging werd door de snelle Nederlandse aanvallers voortdurend overspeeld en Louis moest zeven goals incasseren. De week daarna moest hij, deze keer in clubverband, weer naar het Bosuil-stadion. Na een 1-5-verlies tegen Gantoise werd Marcel Dries terug linksback en kreeg Leo Verfaillie als midvoor een nieuwe kans. Hij greep die gelegenheid met beide voeten aan door reeds aan de vierde minuut te scoren. Bij de rust was het 1-1, maar in de tweede helft klaarde Antwerp de klus met drie goals. Na deze match gaf Maurice De Mondt er de brui aan en wenste niet meer voor Berchem te spelen. Met nog drie matches te spelen stond geel-zwart 13e met vier punten voorsprong op de voorlaatste Daring.

De volgende twee vierpuntenmatches kondigden zich voor Berchem cruciaal aan. Op 27 april was een overwinning thuis tegen Racing Mechelen voldoende om in eerste afdeling te blijven. Het werd inderdaad een zege die kon tellen. Aan de rust was de stand 1-0 en alles nog mogelijk, maar na de pauze maakte Berchem korte metten met de Mechelaars: in zeven minuten tijd klom de stand naar 4-0; bij elke nieuwe goal die geel-zwart dichter bij het behoud bracht, veerde het publiek op de tribune enthousiast recht. In het laatste kwartier moest de bordjesman, want zo heette die functie toen, door goals van Frans Schellens en Lomme Everaert het scorebord nog twee keer veranderen. Het was jaren geleden dat Berchem op eigen veld in één match zes doelpunten had gemaakt. De volgende week werd het een 1-5-winst bij Daring en zo bewees geel-zwart in zijn wedstrijden tegen de twee toekomstige afdalers dat het wel degelijk in de hoogste klasse thuishoorde.

Eindrangschikking :

	M	W	V	D	GV	GT	P
1. Standard	30	18	4	8	55	21	44
13. Berchem	30	8	14	8	38	52	24
15. Daring	30	6	19	5	40	74	17

❑

Vroeger en Nu

uit het fotoarchief van Chris Van der Snickt

Foto uit 1910: De Molenweg liep schuin door de huidige huizen naar de Grotesteenweg.

Foto uit 1974: De Koninklijke laan.

Rolluiken en raamblinden - Rechtzetting

door Hugo Lambrechts-Augustijns

Van Hugo Lambrechts-Augustijns verscheen in Heemtenberg 108, het artikel “Rolluiken en raamblinden”. Op bladzijde 14 is er echter een belangrijke fout ingeslopen, die best rechtgezet wordt.
Figuur 9 is eigenlijk het plaatje van de firma Schillemans, terwijl figuur 10 van de firma Scheymen en Segers moet zijn. De mensen van het college zullen misschien wel raar opkijken als het onderschrift dat op hun slaat, een plaatje vertegenwoordigt dat niet aan hun rolluiken hangt.
Foto Scheymen en foto Schillemans moeten dus verwisseld worden. Nu lijkt het dat het plaatje Scheymen zich in de persoonlijke collectie van Hugo Lambrechts-Augustijns bevindt, terwijl deze (er zijn 2 plaatjes) nog aan de rolluiken hangen.
Hieronder ziet u de correcte foto’s met het juiste bijschrift.

Figuur 9, collectie HLA

Figuur 10 – Sint-Willebrord-Heilige Familie college,
voormalig Sint-Stanislascollege in de Frederik de Merodestraat – Foto HLA

Rolluiken en raamblinden - Uit ons archief

door Chris Van der Snickt

In het archief van de Kring voor Heemkunde Berchem is nog publiciteit voor ***“Rolblafeturen”*** te vinden, verschenen in “Berchem Vooruit” in 1910 en 1914. Deze willen we u zeker niet onthouden.

De bovenstaande reclame dateert uit 1910. Onderstaande reclame is van 1914.
U kunt bemerken dat de tekening intussen aangepast werd.

Aanbevolen Huizen

Aannemers.
Claes J. B., St. Lambertusstraat, 89.
Van Baden L., Boomgaardstraat, 314.
Van Rompaey Ferd., Vredestraat, 68.
Possemiers Leon, Vredestraat, 104.

Aannemers van Begrafenissen
De Belder Jos., Groote Steenweg, 166.
Dubois Jan, Poortstraat, 28.

Broodbakkers.
Bartholomeeusen Hoogeweg, 65.
Dubois L., Poortstraat, 64.
Frans René, Groote Steenweg, 89.
Hoostens Jos., Groote Steenweg, 148.
Michielsen P., Groote Steenweg, 68.
Mortiers, Groote Steenweg, 105.
Smans L., Poortstraat, 6.
Vaes J., Poortstraat, 50.
Van Genechten J. B., Belpairestr., 34.
Van Lommel, Statiestraat, 105.

Behangers - Garnierders.
In 't wapen van Berchem,
Groote Steenweg, 87.
Taeymans P., St. Willibrodusstr., 41/1.
Eyckermans L., Stuyvenbergstraat, 147.

Bloemist.
Langmans P., Bakkerstraat, 34.

Boekbinder.
Stals Th., Eikelstraat, 83.

Beenhouwers.
Cassiers Ch., Van Vaerenbergstr., 31.
Claes Ed., Statiestraat, 22.
Michiels, Aug., Groote Steenweg, 74.
Marien, Art., Leemstraat, 5.
Ooms-Laroy, G., Statiestraat 134/1

Bouwmaterialen.
Langmans, M., Vredestraat, 9.

Boter-Eiëren - Wildhandelaar
Willems-Swinnen, Groote Steenweg, 50

Bouwmeester.
Claes, Ed., Drijkoningenstraat, 41.

Cafés.
Antverpia, Statiestraat, 201.
Café des Arcades, Leemstraat, 7.
Koninksken, Groote Steenweg, 142.
Café Limburgia, Beernaertstraat, 26.
Zemelen Hof, Drijkoningen, 41.
Wed. Moreels, h. Anjelier- en Vredestr.,

Drogerij.
De Rooy-Dierckx L., Gr. Steenweg. 34.

Drukkers en Papierhandelaars
Lamoen Jac., Ridderstr. 50, Tel. 3343.
Van Rompaey-Luyten, Gr. Steenw., 95

Witte, en Ellegoederen
Bulckens, St. Lambertusstraat, 44.
Ceulemans Gezusters, Poortstraat, 43.
Ehlinger K., St. Lambertusstraat, 35.
Huybrechts Mad., Wasstraat, 49.
Lauwers-Campaert, Gr. Steenweg, 98.
Plog-Walter Erich, Statiestraat, 142.
Taeymans Em., L. Fabriekstraat, 55.
Van Dam Ferd., St. Lambertusstr., 27.
Van Daele Leonard, Poortstraat, 33/1

Electricien
Witte Gustave, Groote Steenweg, 92.

Fotografen
Beniest L. J., Vredestraat, 12.
Halleux G., Vestingstraat. 240.

Gazplaatser
De Coen V., Boomgaardstraat, 138.

Glazenmakers-Inlijsters
De Coninck G., Bakkersstraat, 98.
Elaerts-Calders. Terlinckstraat, 55.
Goetmakers J., Van Marsenillestraat, 38,
Hanssen H., Poortstraat, 26.
Janssens V., Groote Steenweg, 70
Lingelet F., Groote Steenweg, 98.

Goudsmeden-Horlogiewinkels
Dillen-Baggen L., St. Lambertusst., 22.
Ceurveld-Gerrits, Groote Steenweg, 94.

Gravuur op Glas en Spiegel.
Steeno G., de Wittestraat, 110.

Kaashandels.
Van den Bulk, St. Lambertusstraat. 48.
Gevers-Kievits, Groote Steenweg, 66.

Kleermakers.
Albers, Statiestraat, 41.
Herremans L., Lange St. Jacobstr., 38.
Jaspers-Wagemans, Statiestraat, 10.
Van den Hole Aug., Ridderstraat, 46.
Van Daele Ev., Drijkoningenstraat, 86.

Koetsenmaker.
Geertsen Jos., Statiestraat, 172.

Loodgieters.
Eckart Ed., Ridderstraat, 60
Geertsen Ch., Statiestraat, 24
Sannen E., Poortstraat, 34
Swillens, Drijkoningenstraat, 138.
Van der Paal B., Bakkerstraat, 3.

Magazijn van Bloemen- en Kronen
De Belder Jos., Groote Steenweg, 166.

Modes.
Boudrie, St. Lambertusstraat, 33.
Baerts Al., Beernaertstraat, 20.
Dubois, Poortstraat, 28.
Hanegraaf, Groote Steenweg, 49.
Voncken, St. Lambertusstraat, 8.

Meubelmakers
De Vos, Groote Steenweg, 14.
Dirix J., Groote Steenweg, 40.
Teugels H., Poortstraat, 56.
Willems H., h. Statie-en Kruikenburgstr.
Taeymans P. St-Willibrordusstraat, 41.

Mostaardfabrikant.
Jongblut Nachtegaalstraat, 43.

Naaimachienen.
Tielemans J., St. Lambertusstraat, 30

Pastei- en Suikerbakkers.
De Wachter Groote Steenweg, 63.
Janssens-Van Mol Ridderstraat, 1.
Stassen Hub., Groote Steenweg, 96.
Van Ballaer, Groote Steenweg, 206.
Van Lommel, Statiestraat, 105,

Porcelein.
Jumez L., Groote Steenweg, 69/1.
Ronvaux, Victor Jacobslei, 20.

Postkaarten in 't groot.
Schrey Em., Ridderstraat, 67.

Rolblafturen.
Vervroegen Edm., V. Marsenillestr., 23.

Schoenmakers.
Biets A., Vaarenbergstraat, 26.
Ceuterich Alb. Leopoldstraat, 41.
Filot Ad., Poortstraat, 3.
Ivo H., Groote Steenweg, 60.
Mertens F., Groote Steenweg, 100.
Van Leemput Aug., Drijkoningenstr., 136
Verbert C., Vestingstraat, 233.
Van de Mert J., Bakkersstraat, 46.
Van Woerkens P., Leemstraat, 3.

Smeders.
Abrams Aug., Groote Steenweg, 106.
Cassiers Ed., Veldstraat, 24.
Van Bogaert L., Groote Steenweg, 26.
Michilsen, Statiestraat, 96.

Steenkolen.
Van Zeebroeck R., Zonnebloemstraat, 8
Marinus De Wachter, Jan Breydels. 104
Kempeneers We, Pieter De Coninckst. 8

Speelgoed.
Midy Jul., Groote Steenweg, 234.

Steenhouwer.
Michiels Edm., Groote Steenweg, 5.

Tabak en Sigaren.
Dockx Em., Bakkersstraat, 37.
Elaerts K., Groote Steenweg, 110.
Faes J., Lambertusstraat, 9.
Hanegraef Leo, Statiestraat, 136.
Maes C., Groote Steenweg, 130.
Pasmans-Serrure, Auwersstraat, 10.
Van de Velde, Bakkersstraat, 68.
Van Velthoven-Jaspers, Drijkoning., 22.

Trapmaker.
Walter F., Jozef Balstraat, 24.

Toilet-Zeepen.
Smets Ch., Boomgaardstraat, 136.

Velomakers.
Bastenie Aug., Groote Steenweg, 64.
Moelants, Alb. Statiestraat, 151.

Verwen en Vernissen.
Beekman A., Leemstraat, 2.
De Rooy-Dierckx L., Gr. Steenweg, 34,
De Backer H., Drijkoningenstraat, 106.
Goossens G., Bakkerstraat, 78.
Van Rooy Jos., Groote Steenweg, 136

Vischhandel.
William Ch., St. Lambertusstraat, 28.

Werktuigkundige.
Mullens Ed., Vestingstraat, 41.

Winkeliers:
Boutmans P., Boomgaardstraat, 36.
Coppens, hoek Zonnebloemstraat.
Counson A., Lappersbrug, 40.
Casseli L., hoek Steenweg en-
St. Hubertusstraat.
Crotwels, Leemputstraat, 34.
Delvaux L., Poortstraat, 5.
Dekkers J., Groote Steenweg. 41.
Flerackers Wed., Lange Fabriekstr. 22
Haepers J., Leemstraat, 1.
Janssens J., Ridderstraat, 14.
Keersmaackers Wed., Statiestraat, 116.
Mannaers, Resedastraat, 2.
Peeters Gabriels, Van Vaerenbergstr. 75
Poll Ferd., de Wittestraat, 67.
Pauwels P., Hoek Statie en St. Jacobstr.
Sauvillers Denis, Beernaertstraat, 1.
Somers H., Groote Steenweg, 38.
Schijvens Em., Cobdentstraat, 49.
V. d. Weyer-Dieltjens, Lambertusstr., 38
Van Eeckhout, Statiestraat, 4.
Van Eynde J., Drijkoningenstraat, 45.
Vermeiren J., Weidestraat, 42.
Van Oosterbos F., Bakkersstraat, 126.
Van Hertum, J., Poortstraat, 45.
Van Genechten J. B., Belpairestr., 34.
Williot F. & L. Groote Steenweg, 8.
Willems-Swinnen, Groote Steenweg, 50.
Wouters Eug., Boomgaardstraat, 202.

Zadelmaker.
Lins P., Groote Steenweg, 16.

Een kruisbeeld met een geschiedenis in Vlimmeren, Wechelderzande en Berchem

door Jan Oostvogels

Dit artikel werd ons ter beschikking gesteld door de heer Jan Oostvogels. Hij is erevoorzitter van Heemkundige kring De Vlierbes. De heemkundige kring van Beerse-Vlimmeren.

Bedoeling van dit artikel is aan te tonen, dat bepaalde curiosa soms een ongekende maar toch interessante geschiedenis achter zich kunnen hebben. Het Nederlandse tv-programma “Tussen kunst of kitsch” is daar de beste illustratie van.

Zowat 40 jaar geleden kocht ik in de parochiezaal te Vlimmeren, ter gelegenheid van een rommelmarkt door de fanfare De Kempengalm, een statig kruisbeeld. Bijzonder zwaar, kunstig bewerkt koperwerk en de ruime afmetingen van 93 x 48 cm maakten iets speciaals van dit niet alledaags kruisbeeld. Het kwam in mijn woning boven in de gang terecht en tientallen jaren later, wanneer het bij een behangbeurt nog eens van de muur kwam, ging mijn “heemkundige” aandacht naar twee koperen plaatjes achteraan op het kruis. De vermelde gegevens vormden samen een puzzel die zou toelaten de oorsprong en het gevolgde traject van het kunstwerk te achterhalen. In de tekst was met rode letters een “chronogram” verwerkt dat leidde naar het jaartal 1908. “Herder Roucourt”, “gesticht St.-Stanislas” en “gouden jubelfeest” waren de hoekstukjes van de puzzel, en via Google vond ik al snel de oorsprong.

Het St.-Stanislascollege bestaat nog steeds te Berchem en via Beersenaar E.H. Frans Degrève kwam ik in het bezit van het “Gedenkboek St.-Stanislasinstituut 1903–1953”. Frans Degrève woont trouwens nog steeds in de aanpalende Frederik de Merodestraat en was jarenlang leraar in dit bisschoppelijk college. Het college werd gesticht in 1903 door pastoor Theophile Roucourt (Diest °1834-Berchem †1926), een van de grote weldoeners van Berchem. Na zijn priesterwijding in 1858 vervulde hij onderwijstaken, waarbij hij als professor en “neerlandicus” aan de basis lag van de oprichting van de “Zuid-Nederlandse Maatschappij voor Taalkunde” en de uitgave van de klassiek geworden “Nederlandse spraakleer” voor het middelbaar onderwijs. In 1878 werd hij pastoor van de parochie Sint-Willibrordus te Berchem, en promoveerde tot deken van Antwerpen 2e district in 1895. De explosieve groei van de bevolking aan de rand van de metropool was rond de eeuwwisseling de aanleiding voor pastoor-deken Roucourt om hier te starten met zowel lager als middelbaar onderwijs. Zeer begaan met de ontwikkeling van de jeugd bracht hij de stichting van het college tot een goed einde. Hij was de grondlegger van talrijke caritatieve werken en instellingen in het Antwerpse. Zelfs zijn aanzienlijke nalatenschap werd bij testament volledig aangewend om een internaat op te starten. Als kamerheer van de paus droeg hij de titel van monseigneur. In de Willibrorduskerk van Berchem aan de zuidzijde op het hoogkoor herinnert een “Memorial Roucourt” in de vorm van een praalgraf aan de zeer geliefde

pastoor-deken. Het kruisbeeld in mijn bezit was dus in 1908 een geschenk van de bestuurder en de leraars van het St.-Stanislascollege, ter gelegenheid van 50 jaar priesterschap van pastoor deken Roucourt.

De leiding van het dagelijks bestuur van het college werd in handen gegeven van een directeur, de eerste vijftig jaar allemaal priesters, afgevaardigd door het aartsbisdom Mechelen. Zo was het bestuur van 1919 tot 1928 in handen van E.H. Emiel De Winter, afkomstig uit Wechelderzande. Hij was de oudste zoon uit de onderwijzersfamilie van Adriaan De Winter–De Winne die woonde in het schoolhuis aan de Koningstraat in Wechelderzande, thans Vlimmersebaan. Naast onderwijzer was Adriaan De Winter ook koster in de St.-Amelbergaparochie te Wechelderzande, schatbewaarder van de Kerkfabriek, gemeenteontvanger, zaakvoerder van de Boerenbond en bestuurder van de pensioenkas. Drie jongens en drie meisjes werden geboren, het werden drie priesters en drie onderwijzeressen, van wie de jongste in het klooster ging. De Gebroeders De Winterstraat herinnert sinds 1977 aan deze memorabele familie, waarvan vooral de drie priesterbroers Emiel, Rafaël en Jef hun sporen verdienden.

Emiel De Winter (°1882) behaalde de graad van baccalaureus in de godgeleerdheid. Na zijn aanstelling als directeur van St.-Stanislascollege te Berchem in 1919 bracht hij het voor mekaar om op tien jaar tijd het aantal leerlingen fenomenaal te verdriedubbelen van 336 naar 950 in 1928. Hij werd aangesteld als pastoor van Berchem en trad in de voetsporen van E.H Roucourt als deken van Antwerpen 2e district.

Na het overlijden van vader onderwijzer-koster Adriaan De Winter (†1918) te Wechelderzande, volgde Ernest Janssens hem op als koster op het doksaal van St.-Amelberga. In het onderwijzersgezin maakte Ernest kennis met nichtje Sara De Winne, met wie hij huwde. De banden met de familie De Winter moeten hierdoor wel echt hecht geweest zijn. Op voorspraak van Emiel De Winter kwam

Ernest in de lagere school van het St.-Stanislascollege terecht van 1924 tot 1949 als onderwijzer zonder diploma. Samen met priester Rafaël De Winter liet hij zich in 1938 een villa bouwen aan de toenmalige Herentalsebaan, thans “Gebroeders De Winterstraat” te Wechelderzande. Rafaël De Winter was doctor in de godgeleerdheid en licentiaat in de Oosterse talen. Hij was diocesaan inspecteur voor Klein-Brabant. Bijzonder muzikaal onderlegd, was hij in Wechel medestichter en jarenlang dirigent van de fanfare. In de voor die tijd moderne villa was voor elke priester een persoonlijke kamer voorzien, zelfs een kleine kapel was ingericht om eucharistie te kunnen vieren. Het kruisbeeld sierde deze kapel, als een herinnering aan St.-Stanislas voor zowel Emiel De Winter als Ernest Janssens.

Na het overlijden van de drie priesters, (Rafaël †1946, Emiel †1948 en Jef †1963) stond de kapel er in de woning verlaten bij. Rond 1957 kwam “Nestje” - zo noemde men hem in Vlimmeren - achter het orgel op het doksaal van St.-Quirinuskerk terecht, na het overlijden van koster Jozef Boeckx. Hij was in Wechelderzande lid van de Harmonie St.-Amelberga, maar eveneens in Vlimmeren was hij lid van de fanfare De Kempengalm. Ook de echtgenote van Ernest Janssens kwam te overlijden. Ondertussen had Ernest de kapel ontmanteld. Een bijzondere vriendenrelatie ontstond met de Vlimmerse erevoorzitster van de fanfare mevr. Voordeckers-Willems. Om de Vlimmerse fanfare te steunen tijdens een georganiseerde rommelmarkt rond 1971, stelde Ernest Janssens zijn lang bewaarde kruis ter beschikking voor verkoop. Meer dan 100 jaar na de vervaardiging van dit kunstwerk, vonden wij het de hoogste tijd om deze puzzel eindelijk uit de doeken te doen. Zowel de heemkundige kringen uit Lille als uit Berchem
worden in kennis gesteld van deze bijdrage. Zeg maar, dat het kruisbeeld in goede bewaring is. ❑

Bronnen:
- Gedenkboek St.-Stanislasinstituut 1903-1953.
- Rozette Dillen, Een priesterfamilie uit Wechelderzande, de gebroeders De Winter, in jaarboek 1990 heemkundige kring Norbert DeVrijter, Lille.

De Berchemse parochies en kerken

door Mia Verbanck

Sint-Willibrordus

De Sint-Willibrordusparochie is de oudste van Berchem. Niet voor niets noemen de Berchemnaren haar “de oude kerk”.

Ze was vroeger de hoofdkerk van de dekenij Berchem. We herinneren ons nog levendig pastoor-dekens als Karel Schoeters (1916-1987, deken 1965-1984) en Stan Gommeren (1931-2000, deken 1985-1996).

Sinds de herindeling van het Bisdom Antwerpen in 2005 maakt Sint-Willibrordus deel uit van de federatie Berchem in het dekenaat Antwerpen.

Typering van het gebouw

Sint-Willibrordus is een georiënteerde kruisbasiliek met een driebeukig schip van zeven traveeën (d.i. een gewelfvlak tussen twee bogen), een ingebouwde dwarsbeuk, een koor van twee rechte traveeën. De kerk heeft een sacristie, een magazijn en een ingebouwde westertoren. Er zijn drie portalen: het hoofdportaal en twee zijportalen. Boven de zijportalen bevinden zich gesculpteerde medaillons met stenen bustes van Sint-Willibrordus en Onze-Lieve-Vrouw.

De geschiedenis

Volgens de overlevering richtte Sint-Willibrordus (Northumbria, omstreeks 658 - Echternach, 7 november 739) een rooms-katholieke aartsbisschop en missionaris van Angelsaksische afkomst, tijdens een bezoek in 710 zelf een houten bidkapel op in het toenmalige Berchembos. Die kapel werd door de Noormannen evenwel verwoest en er kwam een stenen kapel in de plaats.

De oudste gedeelten van de huidige kerk dateren van het einde van de 15de eeuw: het koor en de kruisbeuk zijn namelijk laatgotisch en werden gebouwd tussen 1486 en 1517.

De kerk kwam herhaaldelijk onder vuur te liggen. In 1566 werd ze tijdens de Beeldenstorm geplunderd. Toen de Spanjaarden in 1584 Berchem heroverden op de calvinisten, beslisten ze het hele dorp, toren en kerk inbegrepen, te verwoesten. Het hoogkoor werd in 1590 opnieuw in gebruik genomen. De kerk werd tussen 1605 en 1630 hersteld.

De sacristie dateert van 1796. In 1823 werd de middenbeuk o.l.v. Steenlinckx gesloopt en samen met de twee zijbeuken in laat-classicistische stijl herbouwd. Ook de dwarsbeuk werd toen verhoogd.

In 1850-53 werd de oude toren afgebroken. De midden- en zijbeuken werden met vier traveeën verlengd. De westgevel met huidige toren werd in 1850 naar laat-classicistische traditie opgetrokken o.l.v. de Antwerpse architect Ferdinand Berckmans (1803-1854.

Ook tijdens de twee wereldoorlogen werd de kerk zwaar beschadigd. Restauratiewerken hadden plaats tussen 1945-56 o.l.v. Fernand De Montigny, ook architect van Sint-Theresia. Herstellingswerken aan het koor en het transept werden uitgevoerd o.l.v. J. Pingnet tussen 1959 en 1965.
De poort met gebeeldhouwde makelaar (een lat op de aanslag van een dubbele deur), werd vernieuwd in 1975 door A. (Alfons?) De Roeck.
Een volgende keer gaan we de kerk binnen en vertellen we meer over het interieur.

Mia Verbanck, in woord en beeld ❑

De herstellingen aan de pastorij van Berchem - 18de eeuw

door Hugo Lambrechts-Augustijns

In het bisschoppelijk archief van Antwerpen bevindt zich een register met documenten over de parochie van Sint-Willibrordus te Berchem. In de index van het kerkarchief van de parochie (1954) wordt dit fonds niet vermeld. Het is dus interessant om te weten welke informatie deze documenten te bieden hebben. Een dossier belicht de problematiek die de pastoors in de 18de eeuw hadden met herstellingswerken aan de pastorij.

De pastorij in 1926.

Op 18 april 1735 visiteert de landdeken van het district Antwerpen de Sint-Willibrordus pastorij en komt tot de bevinding dat het rieten dak geheel versleten is. De vensters aan de zuid- en noordzijde zijn in slechte staat en moeten ten dele vernieuwd worden. Pastoor Henricus Snellaerts[1] vraagt

een nieuw rieten dak te mogen leggen en de vensters te vernieuwen. Er moet een loden goot komen oostwaarts aan het schaliedak. Dit betekent dat het dak gedeeltelijk met riet en voor een deel met schaliën bedekt was. In de visitatie van 1680 wordt beschreven dat de kerk en de toren bedekt zijn met schaliën[2]. In 1685 en het volgende jaar wordt de pastorij merkelijk herbouwd[3].
De voorganger van Snellaerts, E.H. Joannes van Werchter[4] had de pastorij belast gelaten met 2000 gulden, waarvan Snellaerts jaarlijks 30 gulden moet aflossen. Hij heeft de pastorij van Berchem nu 34 jaren bediend en heeft 1020 gulden afgelost.
Hij bekwam 200 gulden voor een fondatie van twee jaargetijden, te weten één gezongen en drie gelezen missen. Hij moet nog 1000 gulden betalen met een jaarlijkse intrest van 20 gulden. De aftrekking klopt niet helemaal, maar zijn opvolger verklaarde nog 800 gulden aan een jaarlijkse intrest van 30 gulden te moeten betalen.

Deze noodzakelijke herstellingen zullen niet uitgevoerd zijn in 1735, want de landdekens hadden die uitgesteld wegens de vier jaren aanhoudende oorlog: *"die allen lust ende gelegentheyt beneemde tot het bouwen, als naederhand noch meer om gelt te spaeren tot het verminderen van de onbetaelbare publieke lasten welke over zijn pastorele tienden werden uitgeschreven."* Floris Prims beschrijft dit als de oorlog om de troonopvolging van Oostenrijk van 1744 tot 1748[5]. De heerlijkheid Berchem zal daar financieel nadeel aan overgehouden hebben, te zien aan de rekeningen van de oorlogskosten in 1746-1747[6].

In 1745 meldt pastoor Aegidius de Smet[7] dat het dak van zijn pastorij totaal versleten is aan de westzijde, en moet vernieuwd worden. Aangezien riet geen 30 jaar meegaat, vindt hij het voordeliger te werken met pannen of een harde materie. De vicaris-generaal gaat hiermee akkoord op 4 oktober 1745. Pas in 1764 keurt de bisschop van Antwerpen de bestede penningen voor de restauratie van de *"hout logie en pastorije"* goed, volgens de overhoring van de landdeken op 4 oktober 1745. Deze vertraging is mogelijk te wijten aan het geschil dat de zusters en erfgenamen van pastoor Snellaerts hadden met pastoor de Smedt. De gezusters Joanna, Cornelia, Maria en Catharina Snellaerts waren geestelijke dochters en meenden uit de nalatenschap van hun broer recht te hebben op de na-tienden van het jaar 1738, en nog andere voordelen[8].

De rekening van de herstellingswerken geeft interessante details. Bij de bedragen drukt het eerste getal de guldens uit. Het tweede zijn de stuivers. Eén gulden heeft een waarde van 20 stuivers. Het derde getal zijn de oorden. Eén gulden heeft een waarde van 80 oorden (één stuiver is dus 4 oorden)[9].

Betaald aan Joannes vanden Bossche, koopman in hout,	
aan *'gele vert hout'*	11-17-1
Nog aan dezelfde	12-19-1
Aan Anthoni Gijsels, timmerman, voor 18 dagen arbeidsloon	18-
Aan metselaarsloon	2-11
Voor schoorpalen achter de logie van mijn hout	4-
Voor nagels, olie en verf	18-7-1
Voor kalk en steen	1-16
Aan Gummarus Huygens voor geleverd ijzerwerk	3-1
Voor de boom waaruit de planken gezaagd zijn voor de poort	13-
Aan Joannes Baptista Wouters voor de geleverde arduinsteen voor de poort	21-9-2
Aan Anthoni Gijsels, timmerman, voor het maken en stellen van de poort	16-18
Aan Franciscus Leemans voor metsersloon en zijn diender	7-1
Aan Henricus Hazaert voor een nieuw slot op de poort	8-8
Voor nagels, olie en verf voor de poort	5-1-2
Aan Frans de Lattinne voor een lap lood wegende 278 pond, voor een deksel op de poort gelegd	31-5
Aan dhr Verbruggen voor kalk en steen voor de muur	39-6
Aan dezelfde voor kalk en steen voor de muur	4-18
Aan Frans Leemans, metser, voor het stellen van de achtermuur	18-8
Aan vanden Bossche voor geleverd hout	8-18-2
Idem	6-12
Aan Gummarus Huygens voor ijzerwerk aan de poort	11-6-2
Aan Adriaen Peeters, metser, voor arbeidsloon en kalk	11-15
Idem	20-12-2
Aan dezelfde voor het leggen van de nieuwe vloer in de gang en keuken	10-1
Aan de weduwe Frou voor geleverde plavei, bloksteen en kalk	22-10
Aan dezelfde voor geleverde pannen en kalk	13-10
Aan Jacobus Peeters, metser	11-19-2

Uit de 18 gulden arbeidsloon van timmerman Anthoni Gijsels voor 18 werkdagen is af te leiden dat hij 1 gulden per dag verdiende. In het Ancien Regime (17de-18de eeuw) bleef het arbeidsloon zeer stabiel. Een geschoolde arbeider verdiende inderdaad ongeveer 1 gulden per dag[10]. Ongeschoolde arbeid leverde in de zomer 12 stuivers per dag op. In de winter was dat 10 stuivers (in de winter had men minder lang daglicht).
De rekening in het dossier geeft geen totaal van de kosten. Deze bedragen 300 gulden. Elke leverancier en ambachtsman bracht zijn kostennota binnen bij de pastoor. Het was geen aannemer die de totaliteit van de werken op zich nam. Voor een geschoolde arbeider was 300 gulden dus equivalent met het loon van één werkjaar, voor een ongeschoolde twee werkjaren.
Het is niet te achterhalen of mijnheer pastoor te lang op de loodgieter moest wachten. ❑

Verwijzingen

[1] Floris Prims, Geschiedenis van Berchem, 1949, p. 186: Henricus Snellaerts werd geboren te Zundert. Hij werd benoemd te Berchem op 9 juni 1701 en overleed op 3 maart 1739.

[2] Floris Prims, o.c., pp. 171-172: In 1680 geeft de visitator een volledige beschrijving van de kerk en van de parochie. In de opsomming van Prims komt de pastorij niet voor.

[3] Floris Prims, o.c., p. 173.

[4] Floris Prims, o.c., p. 172: Jan Adriaan van Werchter volgt pastor Carpentier op als pastor op 2 september 1680. Hij was toen 35 jaar oud. Zijn laatste inschrijving is van 9 juni 1701.

[5] Floris Prims, o.c., p. 192.

[6] Rijksarchief Antwerpen, Berchem, nr. 102, Rekeningen wegens de oorlogskosten 1746-1747.

[7] Floris Prims, o.c., p. 190: Aegidius de Smedt werd geboren te Bornem en werd benoemd te Berchem op 2 april 1739. Hij overleed te Berchem op 22 december 1780.

[8] Zie ook Kerkarchief St-Willibrordus Berchem, nr. 144, 24 april 1741: geschil tussen Z.E.H. de Smet, pastoor, met de gezusters Snellaerts, rakende de reparaties van de pastorij en andere zaken. Zie ook nr. 199 (1751) en nr. 202 (1758)

[9] Karel Lemmens, “rekenmunt en courant geld”, in: Jaarboek van het Europees Genootschap voor Munt- en Penningkunde, 1998, p.39.

[10] Jos Van Bulck, Van de elle en het pond, Schilde, 1988-’89, p.83.

Mijn jeugd in Berchem

door Rik Blom

In de maand november 1942 werd ik negen jaar en ben ik met mijn ouders en mijn broer Jan Blom van Mortsel naar Berchem gaan wonen. In de Ferdinand Coosemansstraat, vroeger Bakkersstraat genaamd. Wij ging wonen schuin over de nonnetjes van het Instituut Sint-Johanna en naast de familie De Roover aan de ene kant en de familie Verteurve(?) aan de andere kant.
Waarom Berchem?
Mijn vader werkte drieëntwintig jaar op Gevaert. En toen de Duitsers in mei 1940 ons land binnenvielen hebben we met ons gezin drie dagen en drie nachten in de fabriek verbleven. En toen de Gevaert een tijd stil lag wegens een tekort aan grondstoffen, die van Engeland moesten komen, en het ook de periode was waarin vele mannen werden opgeëist om naar Duitsland te gaan werken, ook mijn vader kwam daarvoor in aanmerking, is hij bij de Gevaert weggegaan om in de dagbladwinkel (in Berchem) van zijn schoonbroer te gaan werken. Want die schoonbroer had zijn werklieden al moeten afstaan. Hij had dus iemand nodig om de Duitse bladen `Signaal’, ‘Brüsseler Zeitung’ en andere bladen te bezorgen aan de soldaten en de officieren in het Militair Hospitaal aan de Boomgaardstraat.

Op vijf april 1943 werd Mortsel platgebombardeerd. Dit bombardement was echter bedoeld voor de ERLA-fabrieken. Voor de oorlog was dat een autofabriek van Minerva.
In de voormiddag van vijf april had een Engels legervliegtuig een cirkel van wolkjes getrokken in de lucht boven de fabriek. Na de middag moesten dan Engelse bommenwerpers hun bommen lossen in die cirkel van wolkjes, om zo de ERLA-fabrieken te treffen en alles te vernietigen. Maar, waar men niet aan gedacht had was dat die wolkjes konden wegdrijven. En toen het bombardement moest losbarsten waren deze wolkjes tot boven het centrum van Mortsel weg gedreven. Zo kregen de bewoners daar de volle laag en werd de ERLA-fabriek slechts gedeeltelijk vernietigd.

Op een dag was ik buiten op de straat aan het spelen en zag een schoolkameraad, die in de Drie Koningenstraat woonde, in een prachtig

uniform voorbijkomen. Zwarte broek, grijs hemd, stormriem en een das. Hij kwam naar mij toe en vroeg of ik niet mee ging naar een vergadering van de Hitlerjeugd. Ik was al direct verkocht. Een mooi uniform en zwarte botinnen met genagelde zolen die een zekere cadans afgaven bij het stappen. Maar toen ik naar huis terugkeerde vroeg mij vader vanwaar ik kwam. Toen hij vernam dat ik naar de 'Hitlerjugend' was geweest is hij zeer boos geworden en verbood hij mij om daar nog naar toe te gaan. Ik ben er dan ook nooit meer naar toe gegaan.

Op 1 mei 1942 liep ik zo rond 19.30 in de Poortstraat, nu Willem Van Laarstraat, langs een openstaande poort en hoorde daar Marialiederen zingen. Dat gezang lokte mij naar binnen en ik kwam terecht op een grote koer naast de toenmalige vakschool. Daar was een grote turnzaal en daar waren ook de jeugdlokalen van de 'Patre'. Links van voren aan die speelkoer was een klein hofke ene boom waaraan een Mariakapelletje hing. Rond die boom stonden een dertigtal mannen van 17 à 18 jaar, de mannenafdeling van de 'Patre'. Zij zongen daar Marialiederen omdat het meimaand was. Eén van die mannen kwam naar mij toe en vroeg of ik bij hem wou komen staan. Als jonge knaap tussen al die grote kerels, dat was me wat. Na die hulde vroegen ze of ik volgende zondag niet naar de Chiro wou komen.
Ik moest daar niet over nadenken. Die kameraadschap, die vreugde, het samenzijn, het spelen en zingen, enig in die tijd van oorlog en van vijandschap. Twee weken later is ook mijn broer Jan mee naar 'de Patre', naar de 'Chiro' gekomen. Ik herinner mij nog zeer goed dat Renaat Van de Casteele mij heeft ingeschreven boven op het balkon van de lokalen.

Zo begon mijn Chirojeugd. De oorlog ging verder. Het viel mij wel op dat die grote mannen er op een zeker moment niet meer bij waren. Ik vernam dat er velen waren opgeëist door Duitse SS-ers om naar Duitsland te gaan werken in de oorlogsfabrieken. Anderen zijn vrijwillig naar het Oostfront gegaan om te vechten voor hun geloof. In alle parochies werd een brief van Kardinaal Van Roey voorgelezen waar in stond dat ge naar het Oostfront moest gaan vechten voor uw geloof.
Ik ben met mijn vader op een zondag naar de stad gegaan. Daar zag ik al die jonge kerels massaal op de Meir lopen, met pak en zak, naar het station om per trein naar Duitsland te vertrekken.
Nadien werd alles strenger, geen samenscholingen meer.
Wij vergaderden dan thuis bij één van de leiders. ❑

Harry's Boekenbak

Statiestraat 67
2600 Berchem
Tel. 03 218 69 74

E-mail: harrysboekenbak@skynet.be
Website: www.harrysboekenbak.be
Openingsuren: Maandag van 13.00 tot 18.00
Dinsdag t/m Zaterdag van 9.30 tot 18.00

Berchem - Deurne - Lint - Merksem - Mortsel - Wilrijk

www.hairfusion.be